

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ СУСПІЛЬНИХ НАУК
Кафедра соціології та соціальної роботи

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декан факультету суспільних наук
Остапець Ю.О./
«06» квітня 2021 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОСНОВИ ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ В СОЦІАЛЬНІЙ РОБОТІ

Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Галузь знань	23 Соціальна робота
Спеціальність	231 Соціальна робота
Освітня програма	Соціальна робота
Статус дисципліни	Обов'язкова
Мова навчання	Українська

Ужгород – 2021

Робоча програма навчальної дисципліни **«Основи педагогіки та психології в соціальній роботі»** для здобувачів вищої освіти галузі знань **23 «Соціальна робота»** спеціальності **231 «Соціальна робота»** освітньої програми **«Соціальна робота»**.

Розробник: Козубовська І.В., д. пед.н., професор кафедри соціології та соціальної роботи.

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри соціології та соціальної роботи,

протокол № 12 від « 01 » липня 2021 р.

Завідувач кафедри Шандор Ф.Ф.

Схвалено науково-методичною комісією факультету суспільних наук

протокол № 8 від «01» липня 2021 р.

Голова науково-методичної комісії Попадич О.О.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма	Заочна форма
Кількість кредитів ЄКТС – 10	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 300	1	1
Кількість модулів – 2	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання:	1, 2	1, 2
аудиторних – 4	Лекції:	
самостійної роботи студента – 152	90	22
	Практичні (семінарські):	
Вид підсумкового контролю: залік, іспит	Лабораторні:	
	58	16
Форма підсумкового контролю: усна	Самостійна робота:	
	152	262

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Одним з головних чинників фахового становлення майбутніх соціальних працівників є знання, отримані при вивченні дисципліни «**Основи психології і педагогіки в соціальній роботі**», базової для цієї спеціальності.

Мета курсу – висвітлити найбільш загальні закономірності виникнення, функціонування і розвитку психіки, індивідуально-психологічні властивості особистості, психічні стани, особливості перебігу психічних процесів, а також форми і методи соціально-педагогічної роботи. Завдання: сформувати у студентів наукові погляди щодо психічної діяльності, умов становлення і розвитку особистості, формування умінь і навичок: правильно і науково обґрунтовано пояснювати психологічні факти, певні прояви особистості і можливості психолого-педагогічного впливу на неї.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми в студентів повинні бути сформовані такі компетентності:

загальні:

– здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу на основі логічних аргументів та перевірених фактів (ЗК-1);

– здатність вчитися і бути сучасно навченим, до самоосвіти, постійного підвищення кваліфікації (ЗК-4);

– здатність приймати обґрунтовані рішення (ЗК-9);

фахові:

– уміння застосувати на практиці базові та інструментальні цінності соціальної роботи, розуміння соціальних і психологічних наслідків своєї професійної діяльності (ФК-1);

– бути готовим до участі у здійсненні управлінських заходів для вирішення ситуацій, які утруднюють соціальне функціонування окремих індивідів, сімей, груп, громад (ФК-2);

- володіння навичками аналізу соціального та фізичного середовища, інфраструктури забезпечення благополуччя різних груп населення (ФК-4);
- володіння навичками диференціації соціальної роботи з клієнтами з врахуванням їх національно-культурного, вікового, гендерного і соціального статусу та індивідуально-психологічних характеристик (ФК-12);
- організація і проведення заходів з профілактики соціальних проблем, які порушують нормальну життєдіяльність особи, сім'ї, групи, громади та суспільства в цілому (ФК-13);
- здатність використовувати професійно профільовані знання в галузі соціології, психології, медицини, педагогіки, права, менеджменту та ін. наук для діагностики, прогнозування, проектування і моделювання соціальних процесів і явищ у контексті соціального захисту населення, з метою максимізації соціальних ресурсів у відповідності до потреб та інтересів користувачів послуг (ФК-14);

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Навчальна дисципліна вивчається на 1 курсі і, відповідно до структурно-логічної схеми освітньої програми, опанування дисципліни не потребує попереднього вивчення освітніх компонентів освітньої програми.

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «Соціальна робота», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення таких програмних результатів навчання:

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
– аналізувати психічні властивості і стани, характеризувати психічні процеси, різні види діяльності індивідів у групі, процеси розвитку, соціалізації, соціальної адаптації та інтеграції особистості, соціально-психологічні процеси в малих та великих групах.	ПРН10.
– демонструвати толерантну поведінку, виявляти повагу до культурних, релігійних, етнічних відмінностей, розрізняти вплив стереотипів та упереджень.	ПРН22.
– застосовувати методи виховання та самовиховання, які орієнтовані на систему індивідуальних, національних і загальнолюдських цінностей в професійній діяльності, створювати умови для успішної соціалізації та самореалізації особистості.	ПРН26.

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни:

Очікувані результати навчання	Шифр ПРН
знати: аналізувати психічні властивості і стани, характеризувати психічні процеси, різні види діяльності індивідів у групі, процеси розвитку, соціалізації, соціальної	ПРН10.

адаптації та інтеграції особистості, соціально-психологічні процеси в малих та великих групах.	
знати: якими методами користується соціальний працівник у сучасних наукових дослідженнях психіки людини; демонструвати толерантну поведінку, виявляти повагу до культурних, релігійних, етнічних відмінностей, розрізняти вплив стереотипів та упереджень.	ПРН22.
вміти: вступати у наукові дискусії, демонструючи як наукові знання, так і власну позицію; здатність застосовувати методи впливу на інтелектуальну (переконування), емоційно-вольову (навіювання, вправи), мотиваційну (стимулювання), предметно-практичну (організація діяльності) сфери, саморегуляцію (корекція, рефлексія).	ПРН26.

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання результатів навчання та методами демонстрування з навчальної дисципліни є:

- поточний контроль – здійснюється для всіх видів аудиторних занять під час їх проведення. Метою поточного контролю є визначення рівня досягнень дисциплінарних результатів навчання студента за певним розділом (темою) робочої програми дисципліни, практичними заняттями, самостійною роботою;
- проміжний (модульний) контроль має на меті оцінювання знань, умінь та практичних навичок студента, набутих під час засвоєння теоретичного і практичного матеріалу після вивчення логічно завершеної частини навчальної дисципліни;
- підсумковий контроль передбачає комплексне оцінювання рівня сформованості результатів навчання з дисципліни.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: самостійна робота, стандартизовані тести, реферат, доповідь з презентацією.

Знання, вміння та навички студентів оцінюються через визначення якості виконання конкретизованих завдань. Кількісна оцінка певного поточного контролю за конкретним видом навчального заняття визначається як сума балів за окремі види навчальної роботи. Максимальна кількість балів, яку може отримати студент за результатами поточного контролю протягом одного модуля – 50.

Форма модульного контролю: контрольна робота. Передбачає розкриття теоретичних питань і розв'язування тестів. Підсумкова оцінка за кожний модуль складається із суми балів за поточне оцінювання і результату модульної контрольної роботи (максимальна оцінка – 100 балів).

Форма підсумкового семестрового контролю: залік / іспит у формі усної відповіді.

Результат екзаменаційного контролю визначається як середньоарифметичне значення двох модулів. Якщо студент погоджується з набраною кількістю балів, ця оцінка може бути виставлена в екзаменаційну відомість. Якщо студент не отримав достатньої кількості балів (менше 60) або не погоджується з підсумковою оцінкою, то він складає залік / іспит. Максимальна оцінка за усну відповідь на заліку / іспиті – 100 балів.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

T1	T2	T3	T4	T5	Модульна контрольна робота	Сума
10	10	10	10	10	50	100

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 2)

T6	T7	T8	T9	T10	T11	Модульна контрольна робота	Сума
10	8	8	8	8	8	50	100

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 3)

T12	T13	T4	T15	T16	T17	Модульна контрольна робота	Сума
8	8	8	8	8	10	50	100

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 4)

T18	T19	Модульна контрольна робота	Сума
25	25	50	100

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Самостійна робота	1	10	1	10
Реферат	1	10	1	10
Доповідь з презентацією	5	30	6	30
Модульна контрольна робота	1	50	1	50
Разом		100		100

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 3		Модуль 4	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Самостійна робота	1	10	1	10
Реферат	1	10	1	10
Доповідь з презентацією	6	30	2	30
Модульна контрольна робота	1	50	1	50
Разом		100		100

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Критерії оцінювання теоретичних завдань на модульній контрольній роботі (1 теоретичне завдання, максимальна кількість балів за 1 завдання – 10

балів): 0 – студент не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити; 1 – 3 балів – студент не володіє навчальним матеріалом у достатньому обсязі, проте фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає окремі питання навчальної дисципліни, не розкриває зміст теоретичних питань; 4 – 6 балів – студент відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень, але не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою; 7 – 9 балів – студент достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, послуговується науковою термінологією, але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації; 10 балів – студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією.

Критерії оцінювання практичних завдань на модульній контрольній роботі (10 тестових завдань, максимальна кількість за 1 тестове завдання – 4 бали): 0 балів – студент надав неправильну відповідь на тестове завдання; 4 бали – студент надав правильну відповідь на тестове завдання.

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

40-50 балів – студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією.

30-39 балів – студент достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, послуговується науковою термінологією. Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації.

20-29 балів – студент відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень. Не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою.

10-19 балів – студент не володіє навчальним матеріалом у достатньому обсязі, проте фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає окремі питання навчальної дисципліни, не розкриває зміст теоретичних питань.

1-9 бали – не в змозі викласти зміст питань, володіє навчальним матеріалом на рівні розпізнавання явищ, допускає істотні помилки, вирішує завдання, які потребують однослівної відповіді.

0 – студент не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити.

Семестровий контроль з дисципліни здійснюється в усній формі. Семестровий залік / іспит проводиться за навчальним матеріалом, визначеним робочою навчальною програмою дисципліни у повному обсязі. Підсумкова кількість балів виставляється за 100-бальною шкалою та за національною шкалою. Екзаменаційний білет та питання на заліку включають три питання з різних тем, визначених робочою навчальною програмою дисципліни. Кожне запитання оцінюється окремо: 1-ше – 30 балів, 2-ге – 30 балів, 3-тє – 40 балів. Загальна оцінка виводиться як арифметична сума отриманих балів. Критерієм оцінки відповідей служить рівень володіння студентом навчальним матеріалом. Залік / іспит вважається складеним за умови отримання не менше 60 балів.

Підсумкова оцінка з дисципліни здійснюється згідно з Методикою переведення показників успішності знань студентів Університету в систему оцінювання за шкалою ECTS.

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1. Вступ до загальної психології

Тема 1. Предмет і завдання загальної психології. Психологія як наука. Про виникнення, функціонування і розвиток психіки. Становлення предмета психології. Напрями наукової психології у Західній Європі й США: психоаналіз, біхевіоризм, гештальтпсихологія, когнітивна психологія, гуманістична психологія. Розвиток вітчизняної психології (Л. Виготський, Б. Ананьєв, Г. Костюк, О.Леонтєв, С. Рубінштейн, Д. Узнадзе та ін.). Основні завдання психології на сучасному етапі.

Тема 2. Психіка як об'єкт психології. Наукові підходи до поняття «психіка». Мозок і психіка. Рефлекторний характер психіки. Будова нервової системи. Основні процеси і закони вищої нервової діяльності. Іррадіація, концентрація і взаємна індукція нервових процесів збудження і гальмування. Умовні й безумовні рефлекси. Динамічний стереотип. Перша та друга сигнальні системи. Локалізація психічних функцій у корі головного мозку.

Тема 3. Методологічні принципи і методи вивчення психіки. Методологічна основа вивчення психіки: принципи детермінізму, єдності свідомості та діяльності, розвитку, системності, випереджального відображення тощо. Основні групи методів психології. Організаційні методи: порівняльне, лонгітюдне, комплексне дослідження. Емпіричні методи: спостереження і самоспостереження, експеримент (лабораторний, природний, констатуючий і формуючий), психодіагностика (тести, опитувальники, анкети, інтерв'ю, соціометрія), аналіз продуктів діяльності. Методи обробки даних: кількісний (статистичний) і якісний аналіз. Методи корекції: груповий тренінг і аутотренінг, психотерапія. Методики психологічного дослідження. Етапи психологічного дослідження: підготовчий, власне експериментальний, кількісної обробки даних, інтерпретації отриманих даних.

Тема 4. Розвиток психіки. Теоретичні підходи до проблеми виникнення психіки. Виникнення психіки як результат еволюції нервової системи. Умови

розвитку психіки. Розвиток психіки у філогенезі. Особливості й форми прояву психіки в поведінці: інстинкти, навички, інтелектуальна поведінка. Спілкування і “мова” тварин. Суть відмінностей психіки тварин і людини.

Тема 5. Індивідуальна свідомість людини. Умови переходу до вищої форми відображення — людської свідомості. Роль праці та спілкування у виникненні свідомості. Свідомість і мовлення. Свідомість і несвідоме. Рівні прояву неусвідомлюваних психічних явищ. Форми свідомості: суспільна, групова, індивідуальна. Загальна характеристика індивідуальної свідомості. Структура індивідуальної свідомості. Буттєвий та рефлексивний рівень свідомості. Біодинамічна тканина дії, чуттєва тканина образу, значення та сенс. Означення індивідуальної свідомості людини та її основні особливості. Предметна свідомість та самосвідомість людини, їх основні функції. Самоспостереження та самооцінка як засоби самопізнання людини. Основні виміри самооцінки людини. Формування самооцінки. Самоприйняття та його зв'язок із самоповагою. Самоконтроль та самовдосконалення. Поняття про “Я-концепцію” людини.

Модуль 2. Особистість у діяльності і спілкуванні

Тема 6. Особистість. Поняття про особистість у психології. Співвідношення понять “людина”, “індивід”, “особистість”, “індивідуальність”. Структура особистості. Біологічне і соціальне в структурі особистості. Мотиваційна сфера особистості. Потреби як джерело активності особистості. Мотиви. Види мотивів. Потяги й схильності. Інтереси. Переконавання і світогляд. Установка особистості. Ціннісні орієнтації особистості як змістова характеристика мотиваційної сфери особистості. Спрямованість особистості. Форми прояву спрямованості. Самосвідомість особистості. Образ “Я” як установка особистості. Самооцінка та її роль у становленні самосвідомості особистості. Рівень домагань. Формування особистості. Рушійні сили розвитку особистості. Формування особистості як процес і результат її розвитку. Формування особистості як цілеспрямоване виховання.

Тема 7. Діяльність. Поняття про діяльність. Діяльність та імпульсивна поведінка. Діяльність як зовнішня (фізична) і внутрішня (психічна) активність. Роль діяльності в становленні особистості. Структура діяльності людини: мета, мотиви, дії. Дія як процес, спрямований на досягнення поставленої мети. Види дій. Інтеріоризація й екстеріоризація дій. Опанування діяльністю. Навички і вміння. Етапи і чинники продуктивності формування навичок. Взаємодія навичок. Перенесення й інтерференція навичок. Уміння як використання знань і навичок для досягнення мети діяльності. Навички як дія, виконання якої стало потребою. Звички. Формування діяльності. Основні види діяльності (праця, навчання, гра) та їх психологічна характеристика.

Тема 8. Спілкування. Поняття “спілкування”. Функції спілкування. Взаємозв'язок спілкування та діяльності. Структура спілкування. Спілкування як обмін інформацією. Вербальна і невербальна комунікації. Мовлення як процес спілкування людей за допомогою мови. Спілкування як міжособистісна взаємодія. Роль і рольові очікування у процесі спілкування. Спілкування як сприймання і розуміння людьми одне одного. Причинова інтерпретація

поведінки іншої людини. Ефекти “ореола” і стереотипізації у сприйнятті іншої людини. Спілкування людей у групах. Групи та їх класифікація. Види груп. Колектив як вища форма розвитку групи. Міжособистісні стосунки у групах і методи їх виявлення.

Тема 9. Темперамент. Поняття про темперамент. Теорії темпераменту: гуморальна, конституціональна, фізіологічна. Тип вищої нервової діяльності та темперамент. Типи темпераменту. Прояв темпераменту у трудовій і навчальній діяльності. Темперамент й індивідуальний стиль діяльності.

Тема 10. Характер. Поняття про характер. Темперамент і характер. Характер та індивідуальність людини. Структура характеру. Риси характеру і становлення особистості. Акцентуації характеру. Методи вивчення характеру. Виразні ознаки характеру. Вчинки і дії. Проблема взаємозв'язку характеру і зовнішнього вигляду людини. Формування характеру.

Тема 11. Здібності. Поняття про здібності. Задатки і здібності. Здібності та діяльність. Види здібностей. Загальні й соціальні здібності. Рівні розвитку здібностей. Обдарованість. Талант. Геніальність. Умови розвитку здібностей: активність, навчання і виховання. Методи визначення здібностей. Формування здібностей. Роль інтересів і схильностей у формуванні здібностей. Спеціальні здібності і проблема їх розвитку.

Модуль 3. Пізнавальна сфера особистості

Тема 12. Увага. Поняття про увагу. Фізіологічні основи уваги. Механізми мозкової діяльності, що забезпечують зосередження на об'єкті. Домінанта (А.Ухтомський). Орієнтовна діяльність і увага. Характеристики уваги: стійкість, переключення, розподіл, обсяг. Види уваги: мимовільна, довільна, післядовільна. Взаємозв'язок якостей уваги і властивостей нервової системи. Умови привертання уваги. Підтримка уваги у процесі діяльності. Методи вивчення уваги.

Тема 13. Відчуття і сприймання. Поняття «відчуття». Рефлекторна природа відчуттів. Рецептори й аналізатори. Класифікація відчуттів. Види відчуттів. Загальні властивості відчуттів: якість, інтенсивність, тривалість, просторова локалізація подразників. Поріг чутливості та його вимір. Удосконалення відчуттів. Компенсаційний ефект. Поняття «сприймання». Сприймання як перцептивна діяльність суб'єкта. Характеристики сприймання: предметність, цілісність, структурність, константність, осмисленість. Залежність сприймання від попереднього досвіду і характеру діяльності. Фігура і фон сприймання. Полімодальність сприймання. Сприймання простору і часу. Зорові ілюзії. Удосконалення сприймання. Спостереження як цілеспрямоване сприймання.

Тема 14. Пам'ять. Поняття про пам'ять. Фізіологічні основи пам'яті. Види пам'яті. Генетична і прижиттєва пам'ять. Класифікація пам'яті: за модальністю (наочно-образна, рухова, емоційна, словесно-логічна), тривалістю зберігання (миттєва, короткочасна, проміжна, довгострокова), цілями діяльності (мимовільна, довільна). Процеси пам'яті. Запам'ятовування: мимовільне і довільне, механічне і логічне. Відтворення. Забування. Умови і прийоми підвищення ефективності пам'яті. Методи вивчення пам'яті.

Тема 15. Мислення. Поняття про мислення. Мислення і чуттєве пізнання. Операції мислення: порівняння, аналіз, синтез, абстракція, конкретизація, узагальнення. Форми мислення: поняття, судження, умовивід. Класифікація видів мислення: за формою (предметно-дійове, наочно-образне, словесно-логічне), характером розв'язаних задач (теоретичне, практичне), ступенем новизни й оригінальності (репродуктивне, творче), ступенем розгорнутості (дискурсивне, інтуїтивне). Індивідуальні особливості мислення: глибина, самостійність, широта, гнучкість, швидкість розумових операцій. Мислення і мовлення. Мислення як процес розв'язання завдань. Етапи розв'язання завдань і розумові дії. Засоби активізації розумової діяльності людини. Методи вивчення мислення. Мислення і мовлення.

Тема 16. Уява. Поняття про уяву. Випереджальне відображення у процесі уяви. Види уяви: мимовільна і довільна, репродуктивна і творча. Фантазія, марення, мрії. Фізіологічні основи уяви. Засоби і прийоми створення нових образів: типізація і гіперболізація, аглютинація, схематизація. Методи вивчення уяви. Уява і творча діяльність.

Тема 17. Емоційно-вольова сфера. Поняття про почуття. Функції почуттів. Фізіологічні основи почуттів. Форми переживання почуттів. Емоції. Класифікація емоцій. Емоційний тон відчуттів. Емоційні стани. Афекти. Настрій. Емоційний стрес, тривожність. Пристрасть. Емоційні властивості особистості. Соціальна обумовленість людських почуттів. Почуття й особистість. Вищі почуття: моральні, інтелектуальні, естетичні, практичні. Методи вивчення емоційної сфери людини. Можливості саморегуляції емоцій. Важливість регуляції емоцій соціальних працівників. Поняття про волю. Функції волі. Воля як саморегуляція діяльності. Прояви волі. Потяги і бажання. Прагнення особистості. Ризик і його види. Вольові якості. Простий і складний вольовий акт. Структура складного вольового акту. Ухвалення рішення і його реалізація. Локус контролю. Взаємозв'язок мотивів і волі. Можливості самовиховання волі.

Модуль 4. Педагогіка в соціальній роботі

Тема 18 Педагогіка як наука. Суть поняття «педагогіка». Становлення педагогіки як науки. Зв'язок педагогіки з психологією, соціальною роботою та іншими науками. Галузі педагогіки. Методи дослідження в педагогіці. Педагогічний процес і його принципи. Розвиток людини.

Тема 19. Навчання і виховання. Форми і методи організації навчання. Засоби навчання. Технології навчання. Особливості навчання дорослих, людей похилого віку (Університети третього віку). Формальна, інформальна, неформальна освіта. Інклюзивна освіта. Альтернативна освіта. Процес виховання. Види виховання. Форми і методи виховання. Самовиховання. Прийоми самовиховання. Перевиховання.

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин										
	Форма навчання: денна					Форма навчання: заочна					
	усього	у тому числі				усього	у тому числі				
		лекції	практичні	лабораторні	індив. роботи		сам. робота	лекції	практичні	лабораторні	індив. роботи
Модуль 1. Вступ до загальної психології											
Тема 1. Предмет і завдання загальної психології	14	4		4		6	14	2			12
Тема 2. Психіка як об'єкт психології	14	4		2		8	14	2		2	10
Тема 3. Методологічні принципи і методи вивчення психіки	14	4		2		8	14	2		2	10
Тема 4. Розвиток психіки	14	4		2		8	14			2	12
Тема 5. Індивідуальна свідомість людини	14	4		2		8	14	2			12
Модульна контрольна робота	2	2		0		0	2				2
Модуль 2. Особистість у діяльності і спілкуванні											
Тема 6. Особистість	14	4		2		8	14	2			12
Тема 7. Діяльність	12	4		2		6	12				12
Тема 8. Спілкування	14	4		2		8	14				14
Тема 9. Темперамент	12	2		4		6	12	2			10
Тема 10. Характер	12	4		2		6	12			2	10
Тема 11. Здібності	12	4		4		4	12				12
Модульна контрольна робота	2	2		0		0	2				2
Разом за 1 сем	150	46		28		76					
Модуль 3. Пізнавальна сфера особистості											
Тема 12. Увага	18	4		4		10	18	2		2	14
Тема 13. Відчуття і сприймання	18	6		4		8	18	2		2	14
Тема 14. Пам'ять	18	4		4		10	18	2			16

Тема 15. Мислення	18	4		2		12	18					18
Тема 16. Уява	18	4		4		10	18			2		16
Тема 17. Емоційно-вольова сфера	18	6		4		8	18			2		16
Модульна контрольна робота	2	2		0		0	2					2
Модуль 4. Педагогіка в соціальній роботі												
Тема 18. Педагогіка як наука	20	6		4		10	20	2				18
Тема 19. Навчання і виховання	18	6		4		8	18	2				16
Модульна контрольна робота	2	2		0		0	2					2
Разом за 2 сем	150	44		30		76						
Разом по курсу	300	90		58		152	300	22		16		262

6.3. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Тема 1. Предмет і завдання загальної психології	4	0
2	Тема 2. Психіка як об'єкт психології	2	2
3	Тема 3. Методологічні принципи і методи вивчення психіки	2	2
4	Тема 4. Розвиток психіки	2	2
5	Тема 5. Індивідуальна свідомість людини	2	0
	Модульна контрольна робота	0	0
6	Тема 6. Особистість	2	0
7	Тема 7. Діяльність	2	0
8	Тема 8. Спілкування	2	0
9	Тема 9. Темперамент	4	0
10	Тема 10. Характер	2	2
11	Тема 11. Здібності	4	0
	Модульна контрольна робота	0	0
12	Тема 12. Увага	4	2
13	Тема 13. Відчуття і сприймання	4	2
14	Тема 14. Пам'ять	4	0
15	Тема 15. Мислення	2	0
16	Тема 16. Уява	4	2
17	Тема 17. Емоційно-вольова сфера	4	2
	Модульна контрольна робота	0	0
18	Тема 18. Педагогіка як наука	4	0
19	Тема 19. Навчання і виховання	4	0

	Модульна контрольна робота	0	0
	Разом	58	16

6.4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Тема 1. Предмет і завдання загальної психології	6	12
2	Тема 2. Психіка як об'єкт психології	8	10
3	Тема 3. Методологічні принципи і методи вивчення психіки	8	10
4	Тема 4. Розвиток психіки	8	12
5	Тема 5. Індивідуальна свідомість людини	8	12
	Модульна контрольна робота	0	2
6	Тема 6. Особистість	8	12
7	Тема 7. Діяльність	6	12
8	Тема 8. Спілкування	8	14
9	Тема 9. Темперамент	6	10
10	Тема 10. Характер	6	10
11	Тема 11. Здібності	4	12
	Модульна контрольна робота	0	2
12	Тема 12. Увага	10	14
13	Тема 13. Відчуття і сприймання	8	14
14	Тема 14. Пам'ять	10	16
15	Тема 15. Мислення	12	18
16	Тема 16. Уява	10	16
17	Тема 17. Емоційно-вольова сфера	8	16
	Модульна контрольна робота	0	2
18	Тема 18. Педагогіка як наука	10	18
19	Тема 19. Навчання і виховання	8	16
	Модульна контрольна робота	0	2
	Разом	152	262

6.5. Індивідуальні завдання

1. Підготувати і провести інтерв'ю на тему «Соціальна робота в Україні». Для проведення інтерв'ю необхідно розробити питання (не менше 3 питань) і опитати по одному представнику різних вікових категорій (молодь, дорослі, люди похилого віку).

Наприклад: Що ви знаєте про соціальну роботу? Які соціальні служби є у вашому регіоні? Чи достатньо ефективною є соціальна робота на сучасному етапі розвитку суспільства?

2. Розробити анкету комбінованого типу на довільну тему.

3. Провести дослідження на тему «Мій темперамент, характер, здібності». (При проведенні дослідження використовувати вивчені методи дослідження: бесіди, спостереження (самоспостереження), аналіз результатів

діяльності, біографічний метод, спеціальні діагностичні методики, тести, анкети).

4. Підготувати творчу роботу на тему «Людина серед людей», використовуючи знання з тем «Особистість», «Діяльність», «Спілкування», «Емоційно-вольова сфера», «Темперамент, характер, здібності» та ін.

5. За допомогою соціометричної методики виявити статус студента в системі міжособистісних взаємовідносин у групі.

6. Провести спостереження серед студентів з метою виявлення симптомів акцентуацій характеру в окремих індивідів. Аргументувати результати спостереження.

7. Підготувати реферат на тему «Неформальна освіта».

7. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Обладнання: комп'ютерний клас.

Програмне забезпечення: інформаційні технології та засоби електронного навчання: Microsoft Office; Microsoft Excel; система електронного навчання Moodle; сайти ЗВО; Офіційний сайт МОН України <http://www.mon.gov.ua> тощо.

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Бандурка О.М., Тюріна В.О., Федоренко О.І. Основи психології і педагогіки: підручник. Харків: Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ, 2003. 336 с.
2. Бондарчук О. І., Туриніна О.Л. Загальна психологія. К.: Логос, 2004. 140 с.
3. Варій М.Й., Ортинський В.Л. Основи психології і педагогіки: навч. посіб. Рек. МОН. К.: ЦУЛ, 2007. 376 с.
4. Вітенко І.С., Борисюк А.С., Вітенко Т.І. Основи психології. Основи педагогіки: навч.-метод. посібник. 2-ге вид. Чернівці: Книги-XXI, 2009. 200 с.
5. Власова О.І., Марушкевич А.А.. Основи психології і педагогіки: підручник. Рек. МОН. К.: Київський університет, 2009. 255 с.
6. Ковальчук О.Б., Когут С.Я. Основи психології та педагогіки: навч. посіб. Рек. МОН. Львів: ВЦ ЛНУ ім. І.Франка, 2009. 624 с.
7. Колесніченко Л.А., Борисенко Л.Л. Основи психології та педагогіки: навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. Рек. МОН. К.: КНЕУ, 2002. 157 с.
8. Макарова Л.І., Гах Й.М. Основи психології і педагогіки: навч. посібник. Рек. МОН. К.: ЦНЛ, 2005. 116 с.
9. Основи психології і педагогіки: навч. посіб. / за ред. А.В.Семенової. 2-ге вид., випр. і доп. К.: Знання, 2007. 341 с.
10. Палеха Ю.І., Герасимчук В.І., Шиян О.М. Основи психології та педагогіки: навч.-метод. посіб. 2-ге вид., доп. К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2001. 164 с.
11. Романовська Л.І., Подкоритова Л.О. Основи психології і педагогіки: навч. посібник. Рек. МОН. Львів: Новий С віт. 2000, 2011. 452 с.

Допоміжна література

1. Максименко С.Д. Розвиток психіки в онтогенезі: У 2 т. К.: Форум, 2002. Т.1. 319 с.; Т.2. 335 с.
2. М'ясоїд П. Задачі з курсу загальної психології: Навч. посіб. К.: Вища шк., 1998. 184 с.
3. Основи психології: Підручник / За ред О. В. Киричука, В. А. Роменця. К.: Либідь, 1995. 632 с.
4. Палеха Ю.І., Герасимчук В.І., Шиян О.М. Основи психології та педагогіки: навч.-метод. посіб. К.: Вид-во Європ. унту, 1999. 154 с.
5. Семиченко В. А. Психология эмоций: Модульный курс (лекции, практические занятия, занятия для самостоятельной работы для преподавателей и студентов). К.: Магистр-S, 1999. 128 с.
6. Семенова А.В., Гурін Р.С., Осипова Т.Ю. Основи психології і педагогіки: навч. посібник. К. : Знання, 2006. 319 с .
7. Серьожникова Р.К., Пархоменко Н.Д., Яковицька Л.С. Основи психології і педагогіки: навч. посіб. К. : ЦНЛ, 2003. 243 с.
8. Статінова Н.П., Сень Г.П. Основи психології та педагогіки: навч. посіб. К.: КДТЕУ, 1999. 317 с.
9. Степанов О.М., Фіцула М.М. Основи психології і педагогіки: навч. посібник. 2-ге вид., випр., доп. Рек.МОН. К.: Академвидав, 2006. 520 с.
10. Сисоєва С. Психологія та педагогіка: підручник для традиційної та дистанційної форм навчання. К.: Міленіум, 2005.